

Nr. 3(125)

Bazūne

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2022. gada 7. marts

VAKAR, ŠODIEN, RĪT

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

2022. gads Latvijas Neredzīgo bibliotēkai ir jubilejas gads, jo 23. martā tā svinēs savu 60. jubileju.

Vēsturiski tā izgājusi cauri dažādiem laikiem un notikumiem, kas ietekmējuši bibliotēkas darbu. Savos pastāvēšanas gados tā ir pierādījusi, ka iestāde bez cilvēkiem nevar funkcionēt, taču bez *labiem* speciālistiem nevar pilnvērtīgi attīstīties. Pie bibliotēkas šūpuļa stāvēja cilvēki, kuri *iedegās* par nepieciešamību apvienot vienuviet Braila raksta grāmatas, lai tās var saņemt arī citi neredzīgie. Tika izcīnītas *cīņas* un *lauzti šķēpi*, lai panāktu juridisko statusu cilvēkiniciatīvas veidotajai vienībai. Tā 1962. gadā izveidojās institūcija ar nosaukumu «Latvijas Neredzīgo bibliotēka».

Mūsdienās bibliotēka piedzīvo jaunu *cīņu* — par tiesībām grāmatas lasīt visiem cilvēkiem, kuri nevar lasīt ne Braila rakstu, ne parasto druku. Tā ir mainījusi savu izskatu, darbības virzienu, bet nav mainījusi savu galveno misiju — strādāt cilvēku labā. Tas iespējams tāpēc, ka bibliotēku veido tajā strādājošie speciālisti, kurus vada profesionāla, zinoša, atbalstoša un uz attīstību vērsta bibliotēkas direktore Andra Jākobsone. Jubilejas ietvaros aicināju viņu raksturot bibliotēku caur *vakar, šodien un rīt* prizmu.

— Sešdesmit gadi ir nozīmīgs laika posms ne tikai cilvēka, bet arī iestādes dzīvē, — pārdomās dalās direktore. — Tāpat kā cilvēkam attiecīgos dzīves periodos ir jāapstājas un jāizvērtē sava dzīve, kas ir izdarīts un kas vēl ir jāizdara, arī iestādei ir jāizvērtē savos pastāvēšanas gados paveiktais. Bet ne jau katrs cilvēks un katra iestāde to dara. Arī bibliotēka daudzus gadus bija dzīvojuši rutīnas dzīvi. Pagrieziena punkts bibliotēkas dzīvē bija pārcelšanās uz jaunajām telpām. Tas nesa līdzī ar to, ka bija jāpārvērtē bibliotēkas darbība saistībā ar bibliotekāro pakalpojumu piedāvājumu, jāpilnveido grāmatu pielāgojuma veidi, jāpaplašina mērķauditorija, nodrošinot ar pielāgoto literatūru ne tikai cilvēkus ar redzes traucējumiem, bet arī ar citādām lasīšanas grūtībām.

— Tavā vadībā tas notika ļoti īsā laika periodā, teiksim, pēdējo piecu gadu laikā. Par ko, Tavuprāt, bibliotēka *šodien* ir kļuvusi?

— Bibliotēka ir kļuvusi par lielāko pielāgotās literatūras resursu nodrošinātāju, kā arī par iestādi, kas ar pielāgoto literatūru nodrošina lasītājus pansionātos un sociālās aprūpes centros, tādējādi veicinot lielu lasītāju skaita pieaugumu. Sadarbojoties ar reģionu galvenajām bibliotēkām ar pielāgoto literatūru tiek nodrošināti lasītāji visā Latvijas teritorijā, ne tikai bibliotēkas filiāļu ietvaros. Un vēl, bibliotēka veidojas par metodisko un konsultatīvo centru visām pub-

liskajām bibliotēkām darbā ar cilvēkiem, kuriem nepieciešama literatūra pielāgotā formātā.

— Runājot par *rītdienu*, kādus nākotnes mērķus bibliotēka priekš sevis ir izvirzījusi?

— Bibliotēka ir izvirzījusi vairākus mērķus. Tā turpinās grāmatu izdošanu palielinātā drukā, palielinot tirāžu; turpinās iesāktu darbu pie mācību literatūras pielāgošanas skolēniem ar lasīšanas traucējumiem; uzsāks grāmatu izdošanu vieglajā valodā, jo līdz šim šīs grāmatas bija Viegļās Valodas aģentūras izdevumi, kurus pielāgojām dažādos formātos. Bibliotēka turpinās pildīt savas kā kultūras centra funkcijas, pilnveidojot un dažādojot piedāvātos pasākumus lasītājiem. Turpināsim gan kanisterapiju darbā ar bērniem, gan dažādosim lekciju ciklus. Diemžēl *kovida* laiks visus brīnišķīgos pasākumus ir apturējis, bet

cerēsim, ka, jau sākot ar aprīli, atsāksim pilnvērtīgu pasākumu programmu.

— Tas būtu lieliski. Noslēgumā, ko Tu novēlētu bibliotēkas kolektīvam, tātad savai komandai, un ko — lasītājiem?

— Neko nevar izdarīt bez komandas. Nevienam izvirzītam mērķim nav seguma, ja nav cilvēku, uz kuriem var pajauties, ar kuriem var sastrādāties, uz kuriem var balstīties, tādēļ novēlu savai komandai, savam kolektīvam būt tikpat saliedētiem, draudzīgiem, un tikpat atbildīgiem, veicot savus darba pienākumus, kā līdz šim. Mēs esam un būsime laba komanda! Lasītājiem novēlu vienmēr atcerēties, ka mēs strādājam priekš jums, jo jūsu vēlme lasīt nosaka mūsu darbu. Tikai pieprasījums nosaka piedāvājumu.

Intervija ir noslēgusies, taču darbs pie mērķauditorijas vajadzībām turpinās. Mēs esam un būsime viens otram vajadzīgi.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

LASĪŠANAS MARATONS NOSLĒDZIES

Līga Daudzvārde

LAN vecākā bibliotekāre

Februārī Latvijas Neredzīgo bibliotēkā Rīgā noslēdzās Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centra lasīšanas veicināšanas programmas «Bērnu, Jauņiešu un Vecāku žūrija 2021» lasīšanas maratons. Tajā piedalāmies jau ceturto gadu, sadarbojoties ar Rīgas Strazdumuižas vidusskolas — attīstības centra 3., 4., 6. un 7. klašu zinātkārajiem grāmatu lasītājiem un audzinātājiem Kristīni Saliņu un Daci Izotovu.

Arī šoreiz grāmatu lasīšana bija nedaudz citādāka un izaicinājumiem bagātāka nekā iepriekšējos gados, kolekcijas grāmatas tika čakli izlasītas un viedokļi izteikti gan klātienē, kad tas vēl bija iespējams, gan attālinātā veidā. Īpašu prieku

lasītājiem sagādāja tas, ka 6 kolekcijas grāmatas ir reproducētas pielāgotā formātā.

Audioformātā reproducēts Lūkasa Hartmaņa stāsts «Tik garš deguns», Katrīnas Randelas «Čells, Sofija un Parīzes jumti», Delfīnes de Vigānas romāns «Lojalitātes» un Kristīnes Ulbergas «Kariete uz Santjago», Braila rakstā un palielinātā drukā Dzin-tara Tilaka stāsts «Šausmiņa» un Lauras Vinogradovas grāmata «Upe». Audioformātā laikā gaitā tiks reproducētas šādas grāmatas: Anetes Shāpas «Lampiņa», Andrusa Kivirehka «Tilda un putekļu eņģelis», Sāras Penipārkeres «Pakss» un Lauras Vinogradovas «Upe», Braila rakstā tiks pārveidota Džeinas Šteinbergas grāmata «Lasītāja».

Pēc grāmatu izlasīšanas aizpildītas elektroniskās anketas un apkopots vērtējums, kā rezultātā izveidoti mūsu trīs labāko grāmatu saraksti:

5+

1. Agnese Vanaga «Pagalma enciklopēdija jeb kas tad tas?»
2. Bens Berants «Bubuļbailes»
3. Petri Tamminens «Kā sagaidīt citplanētieti»

9+

1. Mika Kerenens «Armando»
2. Halina Vdovičenko «36 un 6 kaķi»
3. Lūkass Hartmanis «Tik garš deguns»

Vecāku žūrija

1. Delfine de Vigāna «Lojalitātes»
2. Laura Vinogradova «Upe»
3. Kristīne Ulberga «Kariete uz Santjago»

Izsakām visiem «Bērnu, Jauniešu un Vecāku žūrija 2021» ekspertiem pateicību par dalību lasīšanas maratonā! Aicinām arī turpināt lasīt un vērtēt grāmatas.

PATIESAIS CILVĒKS – ZIGURDS NEIMANIS

Gunta Bite

Braila raksta nodaļas vadītāja

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas skaņu ierakstu studijā ir strādājuši vairāki diktori, kuri grāmatām piešķirusi savu balsi. Starp viņiem ir arī tautā iemīlēti aktieri Līga Liepiņa, Aivars Bogdanovičs un Zigurds Neimanis, kuram martā apritēs 75 gadi. Lai audiogrāmatu lasītājiem būtu iespēja tuvāk iepazīties ar pazīstamās balss īpašnieku, aicināju Zigurdu Neimani uz sarunu.

«Tu tikai neprasi kurā gadā es sāku ielasīt un kura bija pirmā manis ielasītā grāmata, jo es to neatceros. Tas bija tik sen.» Ar kūpošas tējas krūzi rokās, iesāk Zigurds.

«Sarunāts,» es pasmaidu. «Taču vai tu atceries, kā uzzināji par šādu iespēju ielasīt neredzīgiem audiogrāmatas?»

«Jā, to es atceros. Tas bija tālajā padomju laikā, kad mans ļoti labs kolēģis Aivars Bogdanovičs, ar kuru kādus 20 gadus teātra grimētavā sēdējām blakus, sāka stāstīt, kur viņš papildus teātrim vēl strādā. Aivars piedāvāja parunāt ar Neredzīgo bibliotēku vai nevajag vēl kādu, kas ierunā grāmatas, ja mani tas interesētu. Un izrādījās, ka vajag.»

«Vai pašam patīk ielasīt grāmatas? Vai, lasot, atslābinies vai tomēr jūti *stresiju*?»

«Stresiņa nav, bet ir tā kā neērti, kad sanāk pārāk bieži pārteikties. Šķiet, cilvēks, kurš to visu redīgēs un labos, teiks: ko tad

jūs tādus idiotus ņemiet, kuri nevar normāli nolasīt divus teikumus. Ik pēc pāris teikumiem apstājas, jo ir ielasījis nepareizi. Tomēr es tajā redzu kādu nelielu attaisnojumu: es mēģinu iejusties tēlos, kas savā ziņā ir profesionālais kretinisms, jo, redzot grāmatā dialogu, es mēģinu to ielasīt dažādās balsīs, lai klausītājs saprot, ka runātāji ir divi cilvēki. Otra lieta ir tā, ka bieži vien grāmatu izdevēji grēko ar pieturzīmju lietošanu. Ja teikums ir bezgalīgi garš, dažreiz pat pa puslapu, tad nav ne mazāko nojautu vai teikuma beigās nebūs jautājuma zīme. Ja ir, tad visu teikumu jāpārlasa tā, ka tas cilvēks ir jautājis,» atceras Zigurds un pasmaida. «Bija viens gadījums, kad grāmatā bija teksts «Es tevi nositīšu!», ko nolasīju skalji un dusmīgi, taču tam sekoja piebilde: «viņa nočukstēja.». Nācās pārlasīt, jo kāda jēga bija iekliegties?»

«Tas nozīmē, ka tu ierunā grāmatas iepriekš tās neizlasot?»

«Diemžēl. Man nav tam laika. Turklāt, ja es grāmatu vienreiz izlasīšu, es zināšu tikai saturu, nevis kurā teikumā kāda intonācija nepieciešama. Tad būtu jāveic atzīmes, kas aizņemtu pārāk daudz laika un nebūtu samērojams ne ar darba intensitāti, ne samaksas apjomu.»

«Vai ir kāds žanrs, ko patīk ielasīt visvairāk un kāds, kurš nepatīk nemaz?»

«Protams. Man kā vīrieša cilvēkam visinteresantāk ir ielasīt detektīvus, bet, tā sau-

camā, *sieviešu literatūra*, kur katrā otrā lapā tiek aprakstīts vēl līdz šim nepiedzīvots orgasms, man nākas iesmiēt, nevaru pat palasīt,» nosmejas Zigurds. «Manā skatījumā tādās grāmatas ir nevērtīgāka literatūra salīdzinājumā ar klasiķu darbiem, tāpēc, ja ir iespēja, tad es izvairos no šādām grāmatām. Es novērtēju, ka man kā *ilgstošam kadram* parasti no kādām trim vai četrām grāmatām ļauj izvēlēties.»

Saruna nemanot pievēršanas lasīšanas paradumu globālām problēmām. Kaut arī ir pierādīts, ka grāmatu lasīšana palīdz atpūsties un uzlabo veselību, tiek novērots, ka interese par grāmatām ik gadu sarūk. Īpaši tas novērojams jauniešu vidū. Kad jautāju, kāds būtu risinājums jauniešu piesaistei pie grāmatām, cienījamais mākslinieks atbild:

«Ļauj man uzdot provokatīvu jautājumu: vai vispār *vajag* piesaistīt? Varbūt cilvēks ir atradis citu veidu kā sevi izglītot, nodarbināt, vai atpūsties. Tā ir bijusi viņa izvēle, no šobrīd tik daudz iespējām: internets, televīzija. Agrāk šādu iespēju nebija, tāpēc lasīja grāmatas. Protams, arī šodien izdevniecības vērtē, ko izdot un vai uz konkrēto autoru varēs nopelnīt. Tomēr šobrīd mums ir arī daudz literatūras šarlatānu, kuri vienu tēmu ir uzķēruši un tad to tik maļ un maļ. Pamaina tikai personāžu vārdus, darbības vietu, bet sižeta risinājums atkārtojas.»

«Pēdējā laikā esmu ievērojis, ka jaunākajā literatūrā autori bieži lieto rupjus vārdus...» Uz brīdi samulstu. «Teiksim tā, lietas nosauc īstajos vārdos. Kā tu vērtē šādas literārās izpausmes?»

«Ja tu pati tikko lietoji tādu terminoloģiju kā *rupji vārdi* un tajā pašā laikā saki, ka lietas nosauktas pareizajos vārdos, tad mums parādās dilemma. Ja tas vārds patiešām atbilst tai ķermeņa daļai, tad jautājums vai tas ir rupjš vārds?» Zigurds pasmaida. «Šajā sakarībā, es atceros, ka mēs ar Kārli Seabri bijām uzaicināti uz tikšanos attālā lauku miestīņā. Viss notika pie galdiņiem ar ēšanu un dzeršanu. Sarunas ievirzījās par šo pašu tēmu, resp., rupjajiem vārdiem latviešu leksikā. Konkrēti par vārdu *dirsa*. Par ko cienītais vecmeistars mūs apgaismoja: «Pakaļa ir ratiem, dupsis ir bērnam, dibens ir katlam vai akai, bet cilvēkam, gribi vai negribi, tā vieta saucas *dirsa*. Tas nav lamuvārds, tas ir ķermeņa daļas nosaukums.» Ja kāds uztrauktos: ārprāts, ja nu mans bērns tādus vārdus izlasīs grāmatā, tad es uzskatu, ka tas bērns agri vai vēlu, neatkarīgi no literatūras, pats uzzinās, kā tās vietas sauc un ko ar tām dara. Ja jau visā pasaulē grāmatās lieto šādus vārdus, tad kāpēc mums jāatšķiras un jācenzē vai jāliek daudzpunkte šo vārdu vietā. Varbūt kāds tajā vietā iedomāsies kaut ko trakāku, nekā sākotnēji bija uzrakstīts.»

«Kādas grāmatas pašam ir tuvākas?»

«Ārpus darba es ļoti reti lasu literatūru, bet man patīk bērnu grāmatas. Tā kā man ir trīs mazbērni, tad bija laiks, kad lasīju viņiem priekšā. Tad es konstatēju, ka man šis žanrs tīri labi patīk. Es pat aizdomājos, vai man pašam nevajadzētu uzrakstīt kādu bērnu grāmatu,» smejas Zigurds.

(nobeigums nākamajā numurā)

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avizīte**

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.
Par publikācijām atbildīgi paši autori.